

STRATEGIJA RAZVOJA ZNANSTVENOG RADA U INSTITUTU ZA JAVNE FINACIJE ZA RAZDOBLJE 2012.-14.

1. Uvod

Institut za javne financije (IJF) osnovan 1970., javna je ustanova koja se bavi istraživanjem ekonomskih tema važnih za gospodarski rast i razvoj, tranziciju ka tržišnom gospodarstvu i udovoljavanje europskim integracijskim zahtjevima.

U širem kontekstu ekonomike javnog sektora u Institutu se trajno istražuju teme poput transparentnosti, odgovornosti i participacije, poreznog sustava, troškova oporezivanja, redistributivnih učinaka fiskalnog sustava, fiskalnog federalizma, mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi, javnog duga, neslužbenoga gospodarstva, državne intervencije, izravnih stranih ulaganja, financiranja znanosti i visokog školstva te odnosa izvršne i zakonodavne vlasti u proračunskom procesu.

2. Vizija i misija

Vizija je IJF-a provoditi istraživanja u okviru ekonomike javnog sektora koja su konkurentna ponajboljima u svijetu, objavljivati rezultate istraživanja u priznatim časopisima, predlagati mjere neophodne za poboljšanje ekonomike javnog sektora i približavati te teme građanima.

Pritom će se istraživati već prisutne pojave, ali i one za koje se može očekivati da će se u budućnosti događati u društvu i gospodarstvu, a vezane su uz redefiniranje uloge države te učinkovitost, transparentnost, odgovornost i participativnost javnog sektora.

Institut će pridonositi stvaranju okruženja koje će poticati ekonomski rast i razvoj te blagostanje građana. Istraživat će, predlagati, objašnjavati i upozoravati o neposrednim aktivnostima i mjerama za poboljšanje transparentnosti proračunskih procesa, donošenje odluka vezanih uz prikupljanje i potrošnju javnih sredstava, odgovornost vlasti na svim razinama države, participaciju građana te identitet hrvatskog javnog sektora u EU.

Institut će pritom ostati fleksibilna organizacija koja njeguje vrhunsku kvalitetu istraživanja, interdisciplinarnost, suradnju s najboljim hrvatskim i međunarodnim stručnjacima i organizacijama, otvorenost prema javnosti i medijima te spremnost za zajednički rad s drugim znanstvenim ustanovama, državnim tijelima i civilnim društvom.

3. Ciljevi znanstvenog rada

Cilj je da Institut postane financijski, politički i organizacijski što neovisniji, specijaliziran i vrhunski stručan u ekonomici javnog sektora te osposobljen istraživati ekonomske, pravne i institucionalne teme značajne za rast i razvoj, tranziciju i zadovoljavanje zahtjeva EU.

U Institutu će se u sljedeće tri godine sustavno raditi tako da postane osposobljen:

- kvalitetno analizirati ekonomiku javnog sektora,
- objavljivati rezultate istraživanja u vrhunskim znanstvenim časopisima,
- predlagati praktične, učinkovite i fiskalno održive mjere,
- pridonijeti prihvaćanju suvremenih načela ekonomike javnog sektora,
- pridonijeti unapređenju postojećeg fiskalnog modela i njegovoj prilagodbi zahtjevima EU,
- pridonijeti boljem razumijevanju tema ekonomike javnog sektora,
- razvijati što širu međunarodnu suradnju.

4. Reakreditacijski uvjeti za znanstvene institute

Zakon o osiguravanju kvalitete u znanosti i visokom obrazovanju (NN45/2009) propisuje reakreditaciju kao postupak vanjskog vrednovanja kvalitete u kojem se donosi akreditacijska preporuka s ocjenom i preporukama za poboljšanje, radi potvrde ispunjavanja uvjeta za nastavak obavljanja djelatnosti znanstvenih organizacija. Javni znanstveni instituti kojima je osnivač Republika Hrvatska podliježu periodičnoj reakreditaciji svakih pet godina.

Pozitivna akreditacijska preporuka izdat će se znanstvenoj organizaciji koja ispunjava sljedeće uvjete:

1. usvojen višegodišnji strateški program znanstvenih istraživanja u znanstvenom području u kojem obavlja djelatnost,
2. osiguran potreban broj zaposlenih znanstvenika izabranih u odgovarajuće znanstveno zvanje ili s odgovarajućim brojem znanstvenih radova (javna znanstvena organizacija mora imati u radnom odnosu s punim radnim vremenom najmanje 15 znanstvenika, od čega najmanje 5 u znanstvenom području u kojem obavlja znanstvenu djelatnost),
3. osiguran odgovarajući prostor i opremu,
4. osigurana potrebna novčana sredstva za rad.

Institut će sustavno raditi na ispunjavanju navedenih reakreditacijskih uvjeta. Institut ispunjava uvjete o postojanju strateškog programa, prostoru i opremi te sredstvima za rad. Ispunjavanje uvjeta o potrebnom broju zaposlenih znanstvenika ovisit će o ostvarenim financijskim rezultatima i odobravanju radnih mjesta od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

5. Teme i područja znanstvenog istraživanja

IJF će razvijati istraživanja u području ekonomike javnog sektora, a posebno na sljedećim temama:

Institucionalna uloga države

Institucionalni okvir u kojem se nalazi i djeluje javni sektor suštinski utječe na učinkovitost javnog sektora, ekonomski rast i razvoj zemlje te blagostanje njenih građana. Institucionalna ekonomija je jedan od vodećih svjetskih ekonomskih pravaca, pa je neophodno njeno proučavanje i analiziranje hrvatskih ekonomskih problema u njenom kontekstu. Institucionalna uloga države je kompleksna i kontradiktorna, pa su neophodna istraživanja i analize primjerice fiskalne politike, makroekonomskih kretanja i konkurentnosti, upravljanja i učinkovitosti javnih poduzeća, državnih potpora i javnog duga, ali i stvaranje znanstvene infrastrukture prevođenjem kapitalnih tekstova i stvaranjem adekvatnih rječnika.

Fiskalna politika, makroekonomska kretanja i konkurentnost

S obzirom na značajnu ulogu države u svim razvijenim gospodarstvima, vrlo je važno istraživati i pratiti utjecaj fiskalne politike na konkurentnost. Također, budući da je Hrvatsko gospodarstvo malo i otvoreno, te time u snažnoj ovisnosti o globalnim gospodarskim kretanjima, nužno je istraživati domaća i globalna (regionalna) makroekonomska kretanja relevantna za ekonomski položaj Hrvatske.

Fiskalna decentralizacija

Stupanj fiskalne decentralizacije zemlje može utjecati na učinkovitost i pravednost ekonomike javnog sektora, a pritom se nameću odluke o tome kako raznim razinama vlasti dodijeliti različite funkcije, koliki se stupanj decentralizacije želi i koji su najprimjereniji načini financiranja pojedinih javnih dobara i usluga. Kompleksnost problema dodatno je pojačala kriza i nedostatak sredstava, te u nekim zemljama čak dolazi do fiskalne recentralizacije. Stoga je neophodno analizirati specifičnosti fiskalne decentralizacije, odnos fiskalne politike i financijskog poslovanja nižih razina vlasti, analizirati prihode svih razina vlasti, ali i transparentnost lokalnih proračunskih procesa i sudjelovanje građana u tim procesima.

Proračun

Proračun kao plan prihoda i rashoda za neko vremensko razdoblje predstavlja jedan od najvažnijih državnih dokumenata. Budući da utječe na veličinu i kvalitetu javnog sektora, te posljedično na gospodarski rast i razvoj zemlje te blagostanje njenih stanovnika, ključno je proučavati proračunsku transparentnost, odgovornost vlasti i participaciju građana u proračunskom procesu, te stvarati znanstvenu infrastrukturu neophodnu za daljnja istraživanja, od mikrosimulacijskih modela do utvrđivanja leksičkih standarda.

Prihodna strana proračuna

Prihodna strana proračuna određuje veličinu i kvalitetu rashodne strane proračuna, ali i efikasnost i konkurentnost gospodarstva. Neophodna su permanentna istraživanja svih vrsta poreznih i neporeznih državnih prihoda, te

analize njihovih učinaka na raspodjelu dohotka građana, te ponudu i potražnju rada i ostalih proizvodnih faktora.

Rashodna strana proračuna

Analize rashodne strane proračuna ukazuju na načine trošenja državnih sredstava koji trebaju pridonijeti stabilnom i učinkovitom funkcioniranju javne uprave, mirovinskog, zdravstvenog, obrazovnog i sustava socijalne skrbi, ali i svim drugim funkcijama države.

Sustav socijalne skrbi

Jedna od osnovnih tekovina suvremenih država je briga o članovima i skupinama društva koje su iz raznih razloga ugrožene i ne mogu bez pomoći društva zadovoljavati svoje osnovne potrebe. S obzirom na probleme i veličinu sustava socijalne skrbi neophodno je stvaranje sustavne baze podataka o socijalnim naknadama, analiza učinaka instrumenata, te usklađivanje sa zahtjevima i praksama EU.

Obrazovni sustav

Sustavi obrazovanja diljem svijeta su na prekretnici, suočeni s izazovima novih tehnologija, promijenjenih uvjeta na tržištima rada i sve kompleksnijeg financiranja. Za reformiranje obrazovnog sustava neophodne su prethodne analize pravednosti i transparentnosti pristupa obrazovanju, te načina financiranja.

Tržište rada

Mnogi pokazatelji upućuju na to da je Hrvatska nekonkurentna država s relativno rigidnim radnim zakonodavstvom što negativno utječe na ekonomski rast i razvoj zemlje, pa su neophodne reforme za koje treba analizirati samo tržište rada, isplativost rada i oblike prilagodbi radne snage suvremenih zahtjevima tržišta.

Zdravstveni sustav

Kvaliteta zdravstvenog sustava neke zemlje ne samo da predstavlja pitanje života ili smrti, već utječe i na rast i razvoj zemlje. Zdravstveni sustav zbog starenja stanovništva i napretka medicinskih tehnologija postaje sve skuplji, pa su neophodne analize njegove održivosti, učinkovitosti i pravednosti.

Ostali javni rashodi

Glavnina proračunskih rashoda odnosi se na plaće u javnom sektoru i socijalne naknade, ali država ima i brojne druge funkcije koje mora financirati, pa su neophodne i analize raznih ostalih rashoda, kao npr. financiranje određenih djelatnosti poput sporta ili crkve, te statusa pojedinih dijelova društva poput npr. djece.